

פרק חמשה ושלשים

אבות חמשה

(א) **עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש¹ לא הפילה אשה מריח בשר הקודש מעולם² ולא נפגע אדם בירושלם ולא נכשל אדם בירושלם מעולם ולא נפלה דליקה בירושלם מעולם לא היתה מפולת בירושלם מעולם לא אמר אדם לחבירו לא מצאתי תנור לצלות פסחי בירושלם לא אמר אדם לחבירו לא מצאתי מטה שאישן עליה בירושלם מעולם לא אמר אדם לחבירו צר לי המקום שאלין בירושלם. אין ירושלם³ מטמאה בנגעים ואין נידונית כעיר הגדחת ואין מוציין גוזזטראות וצינורות לרשות הרבים מפני אהל המת והטומאה ואין מלינין בה את המת ואין מעבירין בתוכה עצמות אדם ואין עושין בה מקום לגר ותושב ואין נוטעין בה אלנות חוץ מגנת וורדין שהיו שם מימות הנביאים הראשונים ואין מקימין בה שנו"ס: 1. בד"ו - מעולם לא הסריח בשר הקדש ולא הפילה כו'. 2. בד"ו - לא נחזק אדם בירושלם מעולם ולא נפגע כו'. 3. בד"ו כאן מתחילה ברייתא ב.**

מגן אבות

(א) **עשרה נסים נעשו וכו'. הנה בא עתה למנות עוד מנין עשירות אחר, לכך אמר עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש. כפי הנראה לאמת הוא טעות סופר, וצריך להגיה בירושלם, דכל אלו הנסים הם בירושלם ולא בבית המקדש, ונסי בית המקדש לקמן מיתי להו עשרה אחרים^א. ואע"ג דאומרו לא הפילה אשה מריח בשר הקודש מירי בבית המקדש, מ"מ עקר הנס היה לירושלם, רצוני ליושבי ירושלם, שלא היו מפילות נשותיהן.**

לא נפגע וכו'. פי' לא נשתטה מחמת מזיקין, ודוגמתו במסכת חגיגה (יד ע"ב) ז' זומא הציץ ונפגע, פי' נטרפה דעתו. והטעם יראה לי, לפי שהטירוף בא מהמזיקין, והם קליפות וכחות הטומאה, ובירושלם אין בה קליפה ולא כח הטומאה.

לא נכשל אדם בירושלם. פי' שהיו נכשלים בירושלם, או יתכן שלא נכשל כדי לבוא להטרף דעתו, לפי שהטירוף דעת והמזיקין באין מפני שהאדם נכשל ונופל, ומתוך כך הרוח רעה נכנס תוך מעיו, ולכך אמר שהטעם למה לא נפגע אדם בירושלם מפני שלא נכשל וכו'.

לא נפלה דליקה. אע"פ שאש תמיד תוקד על המזבח, לא היה מזיק להפיל דליקה בעיר.

לא היתה מפולת. [כדי שלא יסתכנו נפשות מחמת המפולת וגם] כדי שלא יכשלו בדרכים מחמת המפולת^ב. לא אמר אדם לחבירו לא מצאתי תנור. אע"פ שהיו באים מקצוי ארץ לעשות ג' רגלים, ובפסח היו צריכין לצלות פסחיהם, ובודאי שהיה צריך לצלות יותר מכפלי כפלים כיוצאי מצרים והיו צריכים תנורים הרבה, ועכ"ז לא חסר להם דבר.

א. ע"י מאורי אור ד"ה עשרה נסים כשם בנין יהושע. ב. ע"י תוספת אור הערה 3.

קברות חוץ מקברי בית דוד וחולדה הנביאה שהיו שם מימות נביאים הראשונים⁴ ואין מגדלין בה אווזים ותרנגולין ואין צ"ל חזירין אין מקימין בה אשפות מפני הטומאה ואין מקימין בה סורר ומורה דברי רבי נתן שנאמר (דברים כא יט) ותפשו בו אביו ואמו והוציאו אותו אל זקני עירו ואל שער מקומו אין זה עירו ואין זה מקומו אין מוכרין בה בתים מן הקרקעות ולמעלה ואין הבית (צמיד בתוכו) [צמיתות בתוכה] לאחר י"ב חדש ואין לוקחין בה שכר מטות ומצעות רבי יהודה אומר אף שכר המטות והמצעות לוקחין עורות קדשין מה היו עושין בהם נותנין אותן לבעלי אושפיון רבי ישמעאל⁵ אומר לאכסניי שהיו שרוים מבפנים ובעלי אושפיון מבחוץ אכסנאים היו מערימין ונוטלין כבשים המצוירים שעורותיהן יפה בד' או בה' סלעים ונותנין לבעלי אנשי ירושלים ובה⁶ היו משתכרין.

שנו"ס: 4. בד"ו - וכשפינו את הקברות מפני מה לא פיננס אמרו מחילה היתה שם שהיתה מוציאה הטומאה לנחל קדרון. 5. בד"ו - רבן שמעון בן גמליאל, וכ"ה בפירושו של רבנו. 6. בד"ו - ובה בעלי בתים.

מגן אבות

וְלֹא אָמַר אָדָם לְחַבִּירוֹ לֹא מִצַּאתִי מִטָּה שְׁאִישׁן עָלֶיהָ. שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לָכֵךְ, אֲלֵא הַקִּב"ה מְזַמֵּן לָהֶם מִטָּה וְשׁוֹלַחַן וְכֶסֶּא וּמִנּוּרָה. וְלֹא אָמַר אָדָם לְחַבִּירוֹ צַר לִי הַמָּקוֹם שְׁאֵלַיִן בִּירוּשָׁלַם. פִּי שֶׁלֹּא הוֹצַרְךְ לְצֹאת מִפְּנֵי הַדּוּחַק שֶׁל הַמְּזוֹנוֹת, אֲלֵא הַקִּב"ה מְזַמֵּן לָהֶם פִּרְסֵיתָם¹. אֵין יְרוּשָׁלַם מִטְּמֵאָה בְּנִגְעִים² וְכו'. הִנֵּה עֵינֶיךָ זֶה הוֹבָא בְּמִסְכַּת קָמָא [דף פב ע"ב], עֲשֵׂרָה דְּבָרִים נֹאמְרוּ בִּירוּשָׁלַם. אֵין הַבַּיִת חָלוּט, פִּי אֵין נִדּוֹן כְּבָתִי עָרִי חוֹמָה, אֲלֵא גְאוּלָּה תְּהִיָּה לוֹ אִם יִרְצֶה לְגְאוּל, וְאִם יִגִּיעַ יוֹבֵל יֵצֵא כְּדִין בְּתִי עָרִי חוֹמָה. וְאֵין מִבִּיָּאָה עֲגֻלָּה עֲרוּפָה, פִּי דְכָתִיב (דברים כא א) כִּי יִמְצָא חֲלָל בְּאֲדָמָה אֲשֶׁר ה' אֱלֹדֵי"ךְ נֹתֵן לָךְ, וִירוּשָׁלַם לֹא נִתְחַלְקָה לְשִׁבְטִים. וְאֵין נַעֲשִׂית עִיר הַנִּדְחָת, פִּי דְכָתִיב (שם יג יג) עָרִיךְ,

וירושלם לא נתחלקה וכו'. ואינה מטמאה בנגעים, פי' דכתיב (ויקרא יד לד) ונתתי נגע צרעת בארץ אחזתכם, וירושלם לא נתחלקה וכו'. ואין מוציאין בה גזוזטראות וזיזין, פרש"י זיזין קורות יוצאות מן הכותלים, גזוזטראות אולדיולר בלעז"ה על פני עליה מבחוץ ע"כ, וטעמא אמרינן בגמ' מפני אהל המת, פי' שלא יאהיל על המת ויטמאו בני אדם, ומשום דלא ליתזקו עולי רגלים³. ואין עושין בה אשפות. ואמרינן בגמ' משום שקצים, פי' שדרכן לגדל באשפה ומתים שם ומרבים טומאה ומטמאים הקדשים שבירושלם. ואין עושין בה כבשונות. פי' משרפות סיד מפני העשן. ואין עושין בה גנות ופרדסים. פי' משום סרחון, שגדלים עשבים רעים, ועוד דרך גנות לזבלם ויש שם סרחון. חוץ מגנת וורדים שהיא שם

ה. באלקאן-מרפסת, עי' במתרגם שם.

ו. אלו ב' טעמים, או שנמצא מרבה את הטומאה, או משום דלא ליתזקו עולי רגלים, יעו"ש ובפרש"י.

ג. עי' מאורי אור ד"ה שאלין בירושלים בשם רבנו יצחק.

ד. בד"ו כאן מתחילה ברייתא ב.